„O noapte furtunoasă” într-o nouă prezentare lirică

Costin Popa – 6 decembrie 2012)

În Anul Caragiale, Teatrul Muzical „Nae Leonard” din Galați și-a propus realizarea unei noi producții a capodoperei lui Paul Constantinescu și a literaturii lirice românești „O noapte furtunoasă”, a cărei primă reprezentare a avut loc la Opera Română din București în 1935. A încredințat montarea regizorului Cristian Mihăilescu, specialist al partiturilor comice și cunoscut pentru viziunile sale originale, incitante. De data aceasta, artistul nu s-a limitat la simpla lectură și tălmăcire a opusului liric, ci a efectuat o adevărată muncă de cercetare în jurul ecourilor din presa epocii asupra sursei libretului, piesa caragialiană care avusese premiera absolută în 1879, la Teatrul Național din București. Se știe, contestată parțial dar violent la premieră, contestată în presa vremii, „O noapte furtunoasă” și-a recăpătat încet dar sigur recunoașterea valorii, în special grație lui Titu Maiorescu.

La Galați, Cristian Mihăilescu a construit un spectacol complex cross-over, în care opera lui Paul Constantinescu reprezintă nucleul median, înconjurat de un Prolog și un Epilog, în total peste două ore de muzică, teatru și dans. În această formulă, „Noaptea furtunoasă”, care durează cca o oră, poate umple singură o întreagă seară, fără a mai fi nevoie de combinarea în duplex cu un alt titlu liric, de multe ori nepotrivit și forțat ales.

Totul a pornit de la ideea inedită a regizorului de a fixa în Prolog atmosfera de scandal creată după premiera teatrală. Scriau publicațiile timpului: „Daca aveți de gând să mergeți la teatru când se va reprezenta, lăsați-vă acasă nevestele și fetele. (...) Ce piesă! O stupiditate murdară culeasă din locurile unde se aruncă gunoiul.” („Ziarul”); „Să ne cheme la teatru cu nevestele noastre, cu copiii noștri, pentru a încerca până la ce grad publicul poate asculta fără a roși obscenitățile cele mai crude, mi se pare că este a merge prea departe.” (Frédéric Damé în „Revista teatrală”, ianuarie 1879); „Piesa în cestiune e departe de a fi o operă de oarecare valoare. Se pare că autorul nu s-a interesat cât de puțin de dânsa, adică de valoare.” („Binele public”, 24 ianuarie 1879). Și tot așa.

Cristian Mihăilescu a cules textele, le-a compilat și le-a pus în gura unor personaje fictive (interpreții sunt chiar cei care urmează să dea imediat viață eroilor lui Paul Constantinescu), agitate de un... Agitator (Ionuț Negrișanu) fitilist, scandalagiu, persuasiv și... simbolic orb. Așa cum se întâmplă oriunde, oricând și în orice... Nu se putea ca locul acțiunii să fie altul decât renumita Grădină Iunion. Așadar se cântă, se dansează, se bârfește serios la o bere, dar... cum orice zvon incită, toată lumea merge apoi să vadă „Noaptea furtunoasă”, aici în formă muzicală.

La final, după spectacol, impresiile se schimbă, efectul este contrar, așa cum constatăm din Epilogul desfășurat în același ambient. Personajele Prologului reapar acum seduse de spectacol, fredonează teme din operă, acele motive pe care însuși Paul Constantinescu le-a preluat din „Spitalul amorului sau Cântătorul dorului” de Anton Pann, culegere de folclor urban de pe la 1850. În spectacolul gălățean, bine orchestrate pentru taraf de Eugen-Dan Drăgoi, motivele se amplifică și cuceresc Iunion-ul în care toată lumea se bucură și le dansează în vârtej, ajungând până la cântece de inimă albastră, la șlagărul-vals „Valurile Dunării” de Iosif Ivanovici sau la nelipsitul French Cancan, care încheie serata. Textul lui Caragiale și temele lui Paul Constantinescu sunt acum pe buzele tuturor. Succes total. Până și Agitatorul, un... traseist cameleonic, se repliază citându-l cu

admirație pe I. Gherea (1885): „Domnul Caragiale ridică un colț al vălului care acoperă lumii această viață mahalagească... Așteptăm ca în alte comedii, acest văl să fie și mai mult ridicat, până când realitatea se va arăta în goliciunea ei. (...) Mahalaua a început să capete din ce în ce mai multă însemnătate în viața noastră socială”. Tot atât de oportunistă, publicația „Ziarul” consemna filosofic, abia în 1885, cu referire la piesa lui Caragiale: „Da, arta a avut întotdeauna o înaltă misiune morală și orice adevărată operă artistică o îndeplinește.”

Pornind de la o asemenea ideatică, era firesc ca montarea lui Cristian Mihăilescu să respecte cadrul de epocă, cu sprijinul scenografei Andreea Săndulescu. Sunt de subliniat efectele vizuale ingenioase (urmărirea lui Rică se distinge prin vitralii), decorurile simple, costumele frumoase și, dacă mai era nevoie de spus, actoria convingătoare pe toată linia, care poartă semnătura inconfundabilă a lui Cristian Mihăilescu, fin analist al gestului, mimicii și mișcării. Coregrafia Gabrielei Gegea a venit în întâmpinare și Ansamblul de balet al teatrului și-a probat calitățile.

Din distribuție i-am remarcat pe mezzosoprana Lăcrămioara Crihană (seducătoare în rolul de soprană al Vetei), pe basul Iulian Sandu (sonor și cu bună dicțiune în Jupân Dumitrache), pe soprana Adina Lazăr (delicioasă Zița, fană a mișcărilor de cabaret), pe tenorul Valentin Vasopol (Chiriac, stăpân pe... meseria sa). Îi numesc, într-o ordine deloc întâmplătoare, și pe ceilalți componenți ai trupei: tenorul Paul Celmare (Rică Venturiano), mezzosoprana Roxana Dobre (Spiridon), basul Dan Nistor (Nae Ipingescu). La pupitru, dirijorul Mircea Holiartoc a imprimat spectacolului dinamică și nerv, chiar dacă planurile sonore au fost relevate mai puțin distinct. Mă refer mai ales la Introducerea actului al doilea.

„O noapte furtunoasă” la Teatrul Muzical „Nae Leonard” din Galați sau cum titrează afișul „Întâmplări într-O noapte furtunoasă” după I. L. Caragiale, de Paul Constantinescu, a fost în primul rând un spectacol original, deconectant, popular, centrat pe o capodoperă lirică! Și bucureștenii l-ar adora, dacă li s-ar oferi șansa să-l vadă la ei acasă.